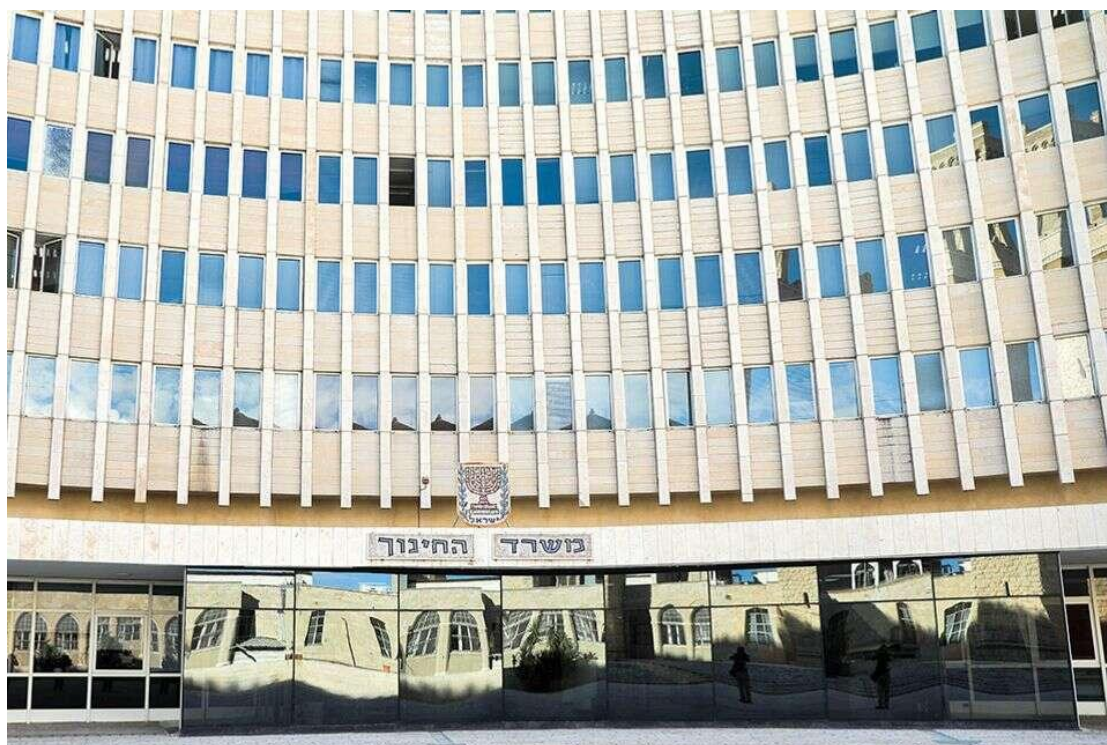

שחיקה, פוליטיזציה ופרישה של אנשי מקצוע - משרד החינוך סובל משורה ארוכה של בעיות

משרד החינוך לא מצליח לייצר רציפות עבודה ומינויים ראויים • בשנים האחרונות המשרד הפך לחבול ומדשדש, והוא לא מצליח ליצור תוכניות חדשות שיתאימו לתלמידים של 2024 • "אנשים שהם לא באמת הטובים ביותר מתמנים לתפקידים, בעוד התותחים שמו את המפתחות בזה אחר זה", אומר בכיר במשרד

נועם (דבול) דביר [ישראל היום](#), 05:30, 29/8/2024, עודכן 05:30, 29/8/2024

"אין דרג מקצועי חזק". משרד החינוך. צילום: אורן בן חקון

שחיקה של אנשי המקצוע בעקבות הקורונה והמלחמה, קיבעון מחשבתי, מינויים פוליטיים ובעלי תפקידים שמתחלפים באופן תדיר ומקשים לייצר רצף עבודה – כל אלה הם רק חלק מהסיבות לדשדוש של משרד החינוך בשנים האחרונות. בסיומה של עוד שנת לימודים אבודה, מהקשות שידעה ישראל, קשה לראות איך משרד החינוך צומח ללא תוכנית מהפכנית שלא נראה שיש מי שיוביל אותה.

"בשנים האחרונות מרבית המינויים במשרד החינוך לא ראויים ומתנהלים כמו במשחק הכיסאות, וזה נורא בעיניי", אומרת דמות בכירה במשרד החינוך. "אנשים שהם לא באמת הטובים ביותר מתמנים לתפקידים, בעוד התותחים שמו את המפתחות בזה אחר זה ועזבו. זה קורה כי לא היה אפשר לעבוד יותר. זה נמשך גם עכשיו."

בשנים האחרונות המשרד הפך למשרד חבול, הסובל משורה ארוכה של בעיות מערכתיות. במקום להוביל את הלמידה במערכת חינוך של 2.4 מיליון תלמידים - הוא נגרר. מרבית השרים בחרו בספינים, העדיפו לגזור סרטים מאשר לעשות שינוי משמעותי ורצו לשמר אצלם את הכוח. ואם זה לא מספיק, הוא מנסה למצוא את דרכו בכאוס שנוצר בעקבות 7 באוקטובר עם תלמידים שהתמודדו עם אירועים לא פשוטים, עשרות אלפי מפונים, מחסור במורים וחוסר ודאות לגבי שנת הלימודים הקרובה.

"בחמש השנים האחרונות היו פה חמישה שרי חינוך, ששלושה מהם - נפתלי בנט, יואב גלנט ויואב קיש - כלל לא באו מעולם החינוך. זהו חוסר יציבות שלטוני, שמשפיע לרעה על המשרד; תחלופה מאוד גדולה של אנשי מקצוע, כל שר מביא איתו מנכ"ל חדש ורוצה להשאיר חותם, וזה בא על חשבון היציבות והחלטות שקולות ומקצועיות. כל שר יודע שזמנו קצוב ולכן מבקש להעביר שינויים במהירות, מה שפוגע אנושות במערכת החינוך ומעיד על חוסר הבנה עמוק ומוחלט בצורכי המערכת."

באותו הקשר טוענת הדמות הבכירה: "הפוליטיזציה קיימת גם במשרד החינוך. ראשי ערים ממפלגת השלטון הרשו לעצמם לעשות דברים שהם נגד מינהל תקין וזכו לגיבוי, בעוד בכירים במשרד החינוך נאלצים להוריד את הראש וליישר קו."

"חוסר יציבות"

בכיר במשרד החינוך שביצע כמה תפקידים במערכת משרטט את מה שקורה, לטענתו: "המטה של משרד החינוך סובל משחיקה אדירה מכל האירועים והתהליכים שהתרחשו בחמש השנים האחרונות. קורונה עם מתווים כלתי אפשריים, ואז מלחמה עקובה מדם וחוסר ודאות. ברקע תמיד יש חוסר יציבות שלטונית עם שרי חינוך שמתחלפים, ומאבקים שנכנסים גם לתוך המשרד כמו תקצוב לחינוך החרדי, רפורמה משפטית, עיסוק בכמה שעות לומדים תנ"ך ועוד.

"אנחנו עדים לתהליך שבו יש פרישה של אנשים ותיקים ומקצועיים, וכשהם הולכים - הידע הולך איתם (ראו ידיעה נפרדת - נ"ד). בחלק מהפעמים מתמנים לתפקיד אנשים חסרי ידע, כי כמו בכל משרד ממשלתי, חלק מהמינויים נעשים על פי אינטרסים פוליטיים. פעם הגיעו למטה המשרד אנשי פדגוגיה מהשורה הראשונה, כיום בחלק מהמקרים באים אנשים שהם פחות מקצועיים. בעיני רבים המשרד מדשדש, בצדק או לא. התחושה היא שאין חדשנות, אין תוכניות חדשות.

"גם במהלך השנה האחרונה לא באו עם בשורה לתלמידים המפונים. השקיעו ים של כסף ופתחו מרכזי למידה במלונות כמענה חירום - לא דחפו בכל הכוח את התיכון הווירטואלי עם שיעורים פרטיים אונליין, לא עשו פרויקט חונכות ארצי כך שלכל תלמיד מפונה יהיה סטודנט שחונך אותו. אני חושב שבאופן כללי רבים רואים חוסר אמון במערכת עצמה, למרות שהמורים בשטח 'התאבדו' על תלמידים שניגשו לבגרות."

לבקשת "ישראל היום" פרסם משרד החינוך את בעלי התפקיד שלא מונו לתפקידם במכרז, אלא מונו בפועל. בחלק מהמקרים, מי שמכהנים בהם הוצנחו לתפקיד על ידי השר או המנכ"ל. מדובר בתפקידים הכי בכירים ורגישים במשרד החינוך. לדוגמה: יו"ר המזכירות

הפדגוגית, התפקיד השלישי בחשיבותו במשרד החינוך (שם נקבעים כל תוכני הלימוד), מאויש לא במינוי קבע אלא במינוי בפועל.

גם מנהלת החמ"ד (האחראית על כל החינוך הממלכתי-דתי) היא מינוי בפועל. סמנכ"לית ומנהלת מינהל עובדי הוראה - תפקיד שהנושא בו אחראי על כל הכשרת המורים בישראל, קריטי בחשיבותו ובטח בתקופה הנוכחית - גם היא ללא מינוי קבע. וכך גם מנהלת האגף שנמצא תחתיה ואחראית על הכשרה וכניסה להוראה. גם מנהל המינהל שאחראי על כל הבקרה והאכיפה במשרד החינוך - הוא מינוי בפועל.

בכיר לשעבר במשרד החינוך: "מצד אחד, יש בעלי תפקידים שמתחלפים באופן תדיר ומקשים ליצור רצף עבודה. חלקם נמצאים במשרות אמון, וחלקם אנשי מקצוע שנאלצים ללכת הביתה לאחר כניסת שר חדש לתפקיד - כי פשוט מראים להם את הדלת החוצה. זה קורה הרבה עם תפקיד יו"ר המזכירות הפדגוגית. היו"רים לרוב מתחלפים עם השר על פי אג'נדה.

"מצד שני, יש אנשי מקצוע מעולים שמעדיפים לא להישאר תחת ניהול של שר חינוך שאותו הם רואים ככושל או פוליטי, ובוחרים לעזוב לשוק הפרטי. כשאנשים מתחלפים בתדירות כל כך גבוהה, כולם סביב כבר נהיים ציניים ולא מתייחסים ברצינות למינוי. הם אומרים לעצמם: 'הוא בא לכמה חודשים ויעזוב או יוזז ממקומו'. לתחושה הזאת שהכל זמני והכל ארעי יש השפעה שלילית על המערכת. אנשים מעדיפים לעבוד לבד בלי לערב אחרים ויש לזה מחיר."

"כוח בלתי מוגבל"

לדברי הבכיר לשעבר, "אין היום במשרד החינוך דרג מקצועי חזק כמו שקיים במשרד האוצר או הבריאות". לצד זה הוא אומר: "בה בעת, יש אנשי מקצוע שנמצאים שנים רבות בתפקידים ולא מאפשרים התרעננות. העובדים במשרד החינוך הם עובדי מדינה בעלי קביעות. זה מביא למצב שבו חלק מהם נמצאים בתפקידים שנים רבות מבלי שתהיה אפשרות להחליף אותם, זה גורם לכוח בלתי מוגבל למשל בקביעת תוכניות לימוד, תהליכים ונהלים ולקיבעון מחשבותי."

ממשרד החינוך נמסר בתגובה: "הכתבה חוטאת להנהלת המשרד ועושה עוול גדול לאנשי ונשות המקצוע המצוינים והמצוינות שמובילים אותה במסירות אין קץ, אל מול האתגרים הלאומיים חסרי תקדים שעימם מתמודדת מערכת החינוך - תלמידים שנרצחו, נחטפו, איבדו הורים ואחים, מורים ומנהלים שהגנו ומגינים בגופם על המולדת, ועשרות אלפי תלמידים, צוותי חינוך, מטה ומחוזות שנאלצו להתפנות מבתיהם.

"יצוין כי בצל האתגרים, המשרד נדרך לפעולה באופן מיידי ובהובלת הצוותים המקצועיים והחינוכיים. לאורך כל שדרת הניהול, הוביל תנופת בנייה ופיתוח חסרת תקדים שכללה, בין השאר, הקצאת משאבים בתקציבי ענק, הקמת עשרות בתי ספר עורפיים בזמני שיא והתאמת מודל הלמידה למציאות הדינמית.

"למותר לציין כי כלל המינויים במשרד מבוצעים בכפוף לעמידה בתנאי סף ברורים ובהתאם להנחיות, לפיקוח ולאישור הנציבות. בכל הנוגע למינויי מפמ"ר (מפקחי המקצועות - נ"ד),

מפמ"ר נבחר לתפקידו לאחר תהליך מכרזי מסודר ומפוקח. המפמ"ר מלווה, במהלך תפקידו, על ידי ועדת מקצוע חוץ משרדית שמורכבת מאנשי שטח ואקדמיה. בחודשים האחרונים יש התחדשות רבה בתחום מינויי המפמ"רים, ואנו מברכים על כך.